

BOJNI TANKI SO MOCNA STVAR, ampak skozi vse ovire vendar ne morejo. V takih slučajih si mora pomagati pehoti, ki lahko prepleza gore in preskoči še tako debela zidovja. Gornje je slika s prodiranja ameriških vojakov na zapadni fronti.

Churchill ne jamči, da bo v Evropi vojnek malukonec

RДЕА ARMADA V JUGOSLAVИји. — POLJSKO
VПРАШАНJE ŠЕ VEDNO ZAMOTANO. — KAJ
STORITI Z NEMCIJO, KO BO PREMAGANA?
ZAVEZNKI O TEM ŠЕ NIMAO EDINSTVA

Ko se je angleški premier Winston Churchill nedavno vrnil iz Quebeca v Kanadi, kjer je bil na sestanku z Rooseveltom, je po angleškem parlamentarnem sistemu podal poslancem "niže zbornice", ki pa šteje veliko več kakor "višja" (imenovana za zbornico "lordov") poročilo o položaju, z ozirom na njegovo konferiranje s predsednikom Zed. držav.

"Ne verjeti prerokom"

V zbornicah je bil "gromovito pozdravljen", kar pomeni, da Churchillu zaupa vsa Anglija, čeprav je predstavnik ene najreakcionarnejših strank na svetu. Kajti on je poosebljen zastopnik angleškega imperializma v prenovljeni obliki. Anglija brez obstoječe uredbe ne bi mogla živeti, razen če bi se svetovno gospodarstvo uredilo na temelju vzajemnosti. Toda v tem slučaju bi prenehala biti velesila. Zgrajena je na temelju imperializma bolj kot katerakoli druga svetovno močna država in ako se ga ji izpodmakne, se bo utrnila v pozabljenost.

Zato Churchill ni nobenkrat poudarjal, da je sedanja vojna zares za demokracijo in take stvari, pač pa le nadaljevanje stare tekme za prvenstvo nad svetovno trgovino, pa to kontrolo nad prirodnimi viri, a ob enem je zagotovljal, da je podjavljanim ljudstvom pod Anglijo veliko prijetnejše, kakor pa na primer onim, ki so pod nemško ali kako drugo nadvaljnost.

Ob povratku iz Kanade je poslancem med drugim dejal, da ako se hoče Nemčija še upirati, teda vojne v Evropi ne bo še tako hitro konec.

Zmote poveljnikov

Na zelo delikatno diplomatičen način se je dotaknil tistih zavezniških poveljnikov, ki so kot vojni veščaki že leta 1943 prerovali, da bo vojne v Evropi konec letošnjo jesen.

Eden izmed teh je bil pred enim letom zavezniški vrhovni poveljnik na zapadni fronti general Eisenhower. "Neglede,

Mnogo tajnih konferenc in komisij, pa še nič pravih načrtov za mir

Od kar smo v vojni, so imeli zavezniški že mnogo posvetovanj, največ pa Churchill in Roosevelt. V Dumberton Oaks pri Washingtonu se je vršila — oziroma se še vrši konferenca zavezniških državnikov, na kateri menda ustvarjajo podlago za bodoče odnosa med narodi in taki obliki, da bi svet lahko živel in delal v miru. Konferenca je tajna. Novinarji, ki jo smejo le z daleč opazovati, pravijo, da je vsled križajočih se interesov posameznih vlad, dežel in privilegijev zavita v meglo.

Churchill in Roosevelt sta imela nedavno spet svoj privaten sestanek v Kanadi. V Londonu delujejo dve zavezniški komisiji; ena se peča s problemi vladanja v od zaveznikov okupiranih deželah, druga pa študira, če po mednarodnih zakonih Hitler in člani njegove vlade, ter drugi veljaki fašizma v Evropi sploh spadajo med vojne kriminalce. Frederick Kuh je Chicago Sunu iz Londona poročal, da jih ima po enem letu študiranja komaj kakih 300 na listi, a Hitlerja, Goebelsa in Goeringa baje ni med njimi, ker so po mednarodnem pravu "postavna vlada" in članov vlade se po istem zakonu ne more smatrati za "mednarodne zločince".

Zelo važna zavezniška komisija je tudi tista, ki se peča z vprašanjem prehrane v Italiji in v drugih deželah, ki so že ali pa bodo v kratkem osvobojene Hitlerjeve more.

Edgar Ansel Mowrer se v tisku potožuje, da se vsi ti sestanki in konference vrše za zaprtimi vratimi. Javnosti se sporoča z njih le kak stavek ali dva, v katerih pa ni ničesar povedano. Angleški laborit H. N. Brailsford piše v New Leadru, kako so zavezniški s pomočjo živil v prejšnji vojni zatrali revolucionarno gibanje na Madžarskem in izraža bojanen, da imajo z istim sredstvom namen pomagati reakciji, to je protiljudskim privilegijem po sedanji vojni. Oziroma jim že pomagajo.

V prejšnji vojni je predsednik Wilson poudaril za eno svojih glavnih točk odpravo tajne diplomacije. V sedanji vojni se bohoti na vseh koncih in krajin, in kot pravi omenjeni E. A. Mowrer, jo predsednik Roosevelt, ki se šteje za Wilsonovega naslednika, prakticira in podpira.

Mowrer in drugi pristaši ljudske svobode si od te ameriške taktike v vnanji politiki in od zavezniške tajne diplomacije v splošnem ne obetajo nič dobrega. Dokaz imajo v tajni zavezniški diplomaciji v prejšnji vojni.

Zavezniški obetajo Italiji blagostanje, pravičnost in svobodo vsemu ljudstvu

Ko so pred par leti Slovenci v Londonu tipali pri angleški vlasti glede jugoslovanskega Primorja, so mogli v svojem spraševanju priti le do gotovosti. Sam jim je bilo pojasnjeno, da se je vojna komaj pričela, o mejah pa se bo odločevalo, kadar je bokonec. Gledo Mussolinijeve države jim je dejal, da interes Evrope zahteva "zdravo Italijo". In na nadaljnja vpraševanja Slovencev je odvrnil: "Ce bomo Italiji vse vzel, koga pa naj dobimo, da bo prevezel vlado v nji!"

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Kupna moč delavcev se bo znižala eno tretjino

Cim bo vojne v Evropi konec, se bo kupna moč ameriških delavcev znižala za eno tretjino, ali pa približno trideset milijard dolarjev. To ugotovitev je predložil "Beli hiši" OPA, torej ustanova, ki se peča s cenami in študiranjem kupne moči ameriških delavcev in farmarjev.

Pravijo, da je predsednik zelo v skrbeh, kajti on bi rad, da kupna moč prebivalstva po vojni ne pada, in da se ubranimo inflacije in brezposelnosti tudi ko se bo moralna industrija odpotiti in se preuređiti v produkcijo potrebnih civilnega prebivalstva.

Toda če bodo delavci že celo takoj po končani vojni z Nem-

čijo zaslužili 30 milijard manj kot sedaj, potem bo toliko manj denarja za nakup potrebnih, toliko manj dohodkov v zvezno blagajno za davke in vse to — to znižanje ene tretjine delavske mezde, bo imela na ameriški ekonomiji ogromne posledice.

OPA pojasnjuje, da znižanje mezde v vsoti 30 milijard ni bazirano na želji delodajalcev, ki se veseli znižati plače, ampak samo na odslovitvah in pa na skrajšanju delavnika. Omenjeni urad računa, da bo število zaposlenih znižano takoj po premirju najmanj 10 odstotkov. Ob enem bo skrajšan delovnik. N. pr., delavec, ki zasluži dolar

na uro, prejema sedaj za 40 ur dela \$40 na teden plače, vrh tega pa še za čas in pol nadaljnih 8 ur, skupaj torej po sedanji regulacijah \$52 na teden. Cim bo vojne konec, bo moral nazaj na 40-urni delovnik, torej mu bo mezda znižana brez znižanja plačilne lestvice \$12 na teden. Torej 25 odstotkov.

To še ni vse. Kajti če ne bo načelo, bo morda upolen mogoče le 24 ur na teden, ali morda še več, lahko pa tudi manj. Jasno je, da jih bo milijone, ki ne bodo imeli nobenega šiltha več, dokler si ne uredimo "nové ekonomije". To pa pomeni zrušenje sedanjega našega ekonomskega in živiljenskega standar-

Naseljevanje v Zed. države med vojno le 'začasnega značaja'

Zvezni generalni pravnik Biddle je 26. sept. v Philadelphia dejal, da se je v to deželo dopustilo izven "zapadne hemisfere" v dobi te vojne 153,879 priseljencev.

Toliko je bilo dopuščenih sem iz Evrope, pa nekaj iz Afrike in Azije.

On smatra, da so vsi ti le začasti priseljenci, ki bodo morali nazaj čim se po vojni uredi razmere demokratično v vseh tistih deželah, iz katerih so pobegnili.

Kritiki priseljevanja trdijo naobratno, da je prisko sem v času te vojne pa sto tisoč Zidov, večinoma brez dovoljenja, to je, s podkupinami. V Kongresu prete s tega ustvariti skandal čim bo konec vojne v Evropi.

Predsednik Roosevelt je poddarjal, da on ni zato, da bi Zed. države postale odprta vratata vsem onim, ki žele izpod terorja, a smatra pa, da bi bilo krivично, če jih bi vsem zaprl.

Zvezni generalni pravnik Biddle ugotavlja, da le 28,551 priseljencev, oziroma beguncov, je bilo stalno pripuščenih za naselitev v to deželo, vsi drugi pa so tu le začasno.

Veliko teh revežev po preteklu "začasnosti" ne bo vedelo. Imovine so jim vzete, ali pa uničene in na njih so novi ljudje. Če bodo primorani na izselitev, kam naj gredo?

Tu pa se oglašajo nasprotniki priseljevanja, češ, nikar ne pustite ljudem sem, ako niste prepričani, da jih po vojni lahko vrnete na njihna prejšnja mestna.

Zadeva priseljevanja, in posebno še nepostavnih priseljencev, katerih je brez dvoma v minulih letih sem veliko prišlo, bo torej še prav lahko težak politični problem. Ne pa ekonomski. Ker je tu zadost vsega, ni treba drugega kakor vsem tem priseljencem, ki se jim preti z deportacijo, pomagati do dela, s katerim si bodo sami služili svoj kruh in lahko še za druge kaj pridelovali.

Seja odborov JSZ

V petek, 6. oktobra, bo v SDC seja odborov JSZ, Prosvetne matice in JDTD. Na dnevnem redu bodo važne zadeve. Vsi člani tega skupnega odbora so vabljeni, da se je udeleže.

Drage volilne kampanje

Sidney Hillman je v preiskavi o potroških političnih akcijah CIO pred kongresnim odborom poudaril, da so leta 1940 potrošili razni odseki v kampanji za republikansko stranko sedemnajst milijonov dolarjev, pa ni bilo v javnosti nobenega vpitja radi tega.

Koliko bodo potrošili letos?

Konvencija CIO

Letošnja konvencija CIO se bo vršila 21. novembra v hotelu Stevens v Chicagu.

S seje ZOJSA in drugih zborovanj v Pittsburghu

FRANK ZAITZ

V prejšnji številki na tem mestu je bilo v glavnih obrisih pojasnjeno o ustanovitvi nove skupne relifne akcije v pomoč bednemu ljudstvu Jugoslavije, a podrobnosti so izostale. Ker bodo čitatelje zanimali, jih bom navedel nekaj v tej in pa v naslednjih številkah.

O ameriški politiki: se na tem mestu je bil v glavnih obrisih pojasnjeno o ustanovitvi nove skupne relifne akcije v pomoč bednemu ljudstvu Jugoslavije, a podrobnosti so izostale. Ker bodo čitatelje zanimali, jih bom navedel nekaj v tej in pa v naslednjih številkah.

O ameriški politiki: se na tem mestu je bil v glavnih obrisih pojasnjeno o ustanovitvi nove skupne relifne akcije v pomoč bednemu ljudstvu Jugoslavije, a podrobnosti so izostale. Ker bodo čitatelje zanimali, jih bom navedel nekaj v tej in pa v naslednjih številkah.

Ko sem bil na minulem Sansovem zboru v Clevelandu spoznjen v njegovo eksekutivo, sem na njeni seji na Labor Day prvič prevzel tudi mandat delegata v Združeni odbor južnoslovenskih Amerikancev. S slovenskimi začetniki se ga označuje z ZOJSA.

Tako sem imel priložnost udeležiti se seje Zojsovega širšega odbora, ki se je vršila 22. sept. v hotelu Fort Pitt v Pittsburghu. Vseh 7 Sansovih zastopnikov je bilo navzočih, namešč Louis Adamič, Janko N. Rogelj, M. G. Kuhel, V. Cainkar, F. A. Vider, Etbin Kristan in picega te seje.

Poleg širšega odbora ima ZOJSA svoj ozi ali eksekutivni odbor. V tem sta bila doslej Etbin Kristan kot podpredsednik in Janko N. Rogelj za pomočnega tajnika.

Ker se je v Sansu izvršilo nekaj sprememb — n. pr., da imamo v njemu sedaj spet stalnega tajnika, je mandat pomočnega tajnika v Zojsu dobil Mirko Kuhel po soglasju sporazumu, da naj poseduje tudi v mestu predsednik in tajnik Zojsa.

Ne vem, kdaj se je vršila zadnja seja širšega odbora Zojsa. Ta je bila zelo dobro obiskana. Poleg sedmih zastopnikov Sansa je bilo navzočih najmanj toliko hrvaških delegatov, pa srbskih in nekaj makedonskih ter bolgarskih, ter veliko gostov, ki so tisti dan prihajali v Pittsburgh na II. vseslovenski kongres. Tako je bil Empire Room v omenjenem hotelu skoraj popoln zastopnikov in gostov.

Seji Zojsa je predsedoval Louis Adamič in deloma Zlatko Balokovič. Veliko se je oglašal (Nadaljevanje na 4. strani.)

Am. druž. koledarju obetajo sotrudniki spet bogato vsebino

Prvič od kar je bila Jugoslavija napadena, bodo v prihodnjem letniku Am. druž. koledarja spisi o borbi slovenskega naroda za svojo svobodo, napisani od onih, ki so aktivno v nji. Torej od ljudi, ki so okusili nacijski in fašistični teror in se udeležili boja proti njemu.

Po tej vojni bo smel naš Koledar po mnogih letih zoper v Slovenijo, v katero mu je pot zaprl diktatorski jugoslovanski režim in ob enem bodo poslani tja prejšnji letniki, za katere nas vprašujejo.

Slikar Jos. Bogdanich iz Eveletha, Minn., je bil prvi, ki je za prihodnji letnik poslal nekaj slik, in tudi več spisov smo že prejeli, ostali sotrudniki pa so obljubili, da nam jih pošljajo čimprej.

Zaradi vojnih razmer bi bilo zares priporočljivo, da to delo pri urejevanju koledarja izvršimo prej kot druga leta. Pošta je namreč v božični sezoni preobložena in pa tudi razpečevalci koledarja bi imeli lagljeg delo, ako knjigo prejmejo soj kakih pet tednov pred koncem leta.

Ker v uradu nimamo sedaj posebnega pomočnika za to delo, in pa že dolgo enega rednega delavca manj, se moramo toliko več zanašati na prostovoljno pomoč. Sotrudnike prosimo, da naj upoštevajo vse te okoljčine in pošljijo svoje spise če le mogoče prej kot minula leta. Na ta način bomo delo izvršili pravočasno v uradu, v tiskarni in z razpošiljanjem.

Uverjeni smo, da se to zgodi, kajti sotrudniki in drugi pri tem koledarju so nam še vselej šli na roko. Vsebina, ki mu jo pripravljamo, pa bo vsem v ponos.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo; za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka po popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor..... Frank Zaitz
Business Manager..... Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$8.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

H. Wallace: "Ameriško delavstvo dosegl politično polnoletnost"

Na nekem nedavnem shodu pod avspicijo unije je podpredsednik Henry Wallace v svojem govoru svečano izjavil, da je ameriško delavstvo sedaj tudi politično "polnoletno", ali po naše, da je doseglo politično zrelost.

V mislih je imel politično akcijo unije CIO in pa večje zanimanje unije AFL za udejstvovanje v sedanji volilni kampanji.

Po merilu mednarodnega delavskega političnega gibanja je ameriško delavstvo še dokaj daleč od politične zrelosti. V sedanjem volilnem boju zastopa načelo, da sta tu dva zla — republikanska in demokratska stranka. Ker pa slednji načeljuje mož, ki je pokazal za socialne probleme večje razumevanje kot prejšnji predsedniki, in ker je v mednarodnih vprašanjih za sodelovanje in za poraz fašizma v Evropi, se je odbor politične akcije pod pokroviteljstvom unije in denarja CIO odločil zanj in organiziral veliko večjo in živahnježo volilno kampanjo, kot pa jo zmora glavni odbor demokratske stranke, čeprav ima več denarja na razpolago.

Sprehod ktorčita liste, ki se potegujejo za republikansko stranko, ali pa liste demokratskih torijev na jugu in drugje, bi dobil vtiš, da demokratska stranka sama leta ne vodi nikakršne volilne kampanje, pač pa le Sidney Hillman in komunisti pod vodstvom Earlja Browderja, ki z denarjem, ki so ga vzeli iz blagajn unije CIO, osvajajo demokratsko stranko.

Sidney Hillman je bil zaslišan pred kongresno komisijo, ki ima pravico preiskovati kampanjske izdatke, da ji pojasni, kje dobiva politična akcija CIO sredstva in kako ter čemu jih zapravlja. Republikanski in torijski demokrati so ga pestili, on pa je odgovarjal, da je politični odbor CIO potrošil doslej le blizu \$400,000, dočim so republikanci v predsedniški kampanji pred štirimi leti zavrali 16 milijonov dolarjev, in pa da je pet familij (Du Pont, Pew, Rockefeller, Queens in Sloan) prispevalo direktno v prid kampanje za republikansko stranko \$432,680, torej pet bogatašev je dalo več kot pa so doslej potrošile vse unije CIO skupaj, dasi imajo nad pet milijonov članov.

Na konvenciji unije električarjev je Hillman dejal, da reakcije ni le strah kampanjskega sklada politične akcije CIO, pač pa tiste mase delavcev, ki agitira brezplačno. Še veliko bolj pa jih skrbi, če ni vsa ta kampanja le nekaka predpriprava, nekak uvod v ustavnovitev delavske politične stranke.

Slednje je najbolj resnično. Kajti dokler bodo delavci zbirali denar v pomoč stranki, ki se je — razen nekaterih njenih osebnosti — izkazala za prav tako nasprotno delavskim napornom, kot se je njena tovarišja v republikanski stranki, se Ameriški trgovski komori in zvezi industrialcev ni ničesar batil.

Saj kapitalisti prav dobro vedo, da Hoover l. 1932-33 ne bi zmogel naloga — ohraniti njihov sistem izkoriscanja za privatni profit, ker ni imel programa, kako pomagati "navadnemu" ali "malemu" človeku iz bede in brezposelnosti. Roosevelt pa je nalogu razumel, in s tem, da je ustanovil nekaj vladnih oddelkov za socialno skrbstvo med industrialnim delavstvom in farmarji, RESIL velebankirje in veleindustrialce bodisi pred fašistično ali pa socialno revolucionjo.

Fašistična jinc sicer ne bi bila zoprna, ker to bi bila njihna zadnja bilka. Goje jo tudi sedaj — za vsak slučaj, čeprav vedo, da pod fašizmom "free enterprise" ni več "free".

Zelo možno je, da bodo Hillman in drugi, ki so več ali manj vzgojeni v socialistični šoli, po teh volitvah spoznali, da se kapitalistične stranke NE MORE osvojiti, za boj PROTI kapitalistnim interesom, pa bodo po teh skušnjah začeli resno misliti, da kar so bili zmožni letos storiti ZA demokratsko stranko, bodo še veliko bolj zmožni za svojo.

"Community and War Fund"

Vsako jesen se vrši širom dežele zbiranje prispevkov pod označbo kot je v naslovu, v namene, ki so vredni podpore.

V čikaškem okrožju se je pričela 1. oktobra. Kvota za ta okraj je \$12,980,000. Vodi jo Clarence B. Randall.

Slična zbiranja se vrše ob tem času n. pr. v Clevelandu, kjer sodelujejo v nji vsi slovenski krogi, in povsod drugod. V malem Waukeganu kot v velikem New Yorku.

L. 1933. je bila kvota za čikaški okraj nekoliko nižja kakor letos. Nabralo se je približno pol milijona dolarjev manj kot je bila določena maksimalna vsota.

Kam gre nabranai denar? Razdeli se ga proporcionalno med priznane relifne ustanove. N. pr. določen znesek, računano po odstotkih, dobe kitajski, grški, ruski, poljski, francoski, belgijski, italijanski, jugoslovanski in drugi relifi.

Posebni zneski od nabranega denarja so določeni v pomoč beguncem, ki so brez druge zaščite.

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Italija

Ena izmed najžalostnejših slik izza vojne je gotovo Italija. To deželo, katero so bogovi blagoslovili z rodovitno zemljo in milim podnebjem in katera je bila v starem in srednjem veku nekaka obljudljena dežela takozvanim barbarskim narodom, je danes v razsulu. Puhla fašistična ošabnost, katera je napihovala njenoj javno in politično življenje, se je razblinila. Ostala je samo še praznota.

Da, jaz se dobro spominjam Italije. Potikal sem se tam leta 1929 skoro pet tednov. Nikdar ne pozabim tistih črnih srajcev, pasjih bličev ter tistih čudnih pokrival s črncimi tasli, kateri so jim viseli in mahali prav do ust. Po vseh stenah in javnih prostorih — velikanske besede — junaska napisi — kot da bi samo besede reševali in delale zgodovino.

"Moči, ubogaj, bori se!" so klicali ti junaska napis. In beki so verovali, da je vojna res nebeska gloria, ter da je bolje živeti en dan kot junak, kot pa sto let kot jagnje. To jem je pravil dan za dnem veliki duče, kateri je sedel v palaco Venezia, duče, ki je bil največje slammato strašilo dvajsetega stoletja.

Junija meseca 1940 je pognal duče svoje črne legije v požar vojne. Vedo kvalitetno svoje armade (ni pozabil Guadalajaro) je čakal na firerjevo zmago v Franciji. Z uničenjem angleške armade na kontinentu ter z razvalinami francoske moči je bil sigurn uspeha. Zastonj je bilo svarilo iz Washingtona in Londona. Nadaljevati to žalostno zgodbod "italijanskega junastva" je nepotrebno. Napisali so ga naši partizani v Crni gori in Sloveniji, Rusi pri Voronežu ter Stalingradu, in posebno pa še Grki, kateri so Italijane zblili skoro do Jačanskega morja. Danes je Italija, saj tisti njen del, ki je pod kontrolo zavezников, ne samo fizično, ampak duševno in moralno mrtvilo.

Izmed vseh Hitlerjevih zaveznikov je Italija na najnižji stopnji političnega in moralnega bankrota. Fašizem, kateri je v nji v dvajsetih letih še bolj zastupil že tako gnilo notranjo sestavo države, je zapustil ob svojem razsulu takšno praznoto nemoci in korupcije, da bo težko ustvariti novo vero v nekaj boljšega. Kot pravi Allen Raymond v svojem članku "Bankrupt Italy is Capable of Anything" v Sat. Eve. Post, "The really tragic plight of this country, Italy, may be difficult to understand back home. Italy is defeated morally as well as physically. Italy is defeated — divided — bankrupt — helpless. Italy is flat on her back and without energy enough to scream. She whispers for help."

The people of this country have been kicked around for twenty years by the strong-arm gangsters of the fascist party. They have been kicked around by the Germans. They have been kicked around by the Allies. They can't feed themselves. They can't govern themselves.

This country is profoundly corrupt. It is trained in corruption and steeped in corruption, from the lowest functionaries to the highest. Except for the Pope in Vatican, practically everybody in everything in Italy is for sale to the highest bidder.

The daughters of Italy, by the hundreds of thousands have turned to prostitution as the only way they can eat. Thievery, big and little, is so rampant that no movable possession can be put down with any hope that it will be safe from thieves."

To je slika italijanskega državnega aparata ter slika še posebno italijanske aristokracije ter gnile buržavne birokracije, katera nima ne poštenja in ne morale. Sedaj, ta gospoda zavaja v zavezniške uradnike in častnike — prej je naplavila Mussoliniju in Nemcem. Kar Italija potrebuje, je ne samo delia in kruha — ampak novo vero in nov družbeni sistem, kateri bo razdelil zemljo med ubožno prebivalstvo ter dal pravico in moč navadnemu človeku. In tega italijanske buržavizije ne bo sto-

rila. Ta naloga spada italijanski socialni revoluciji.

Kitajska

Zadnje čase se spet malo več piše o tej deželi. Tudi podrobnosti, katere so bile zadnjih šest ali sedem let umetno prikrite, prihajojo v javnost. Da ni Čiang Kajšek vse to, kar so nam pričevali da je, in da tam vladata še danes velika korupcija, ter da raznimi vojaški mogoci še danes gospodarijo tam kot so gospodarili zadnja stoletja vzliz vsem govoricam o demokraciji in reformah, tudi to vemo. Križa, katera je nastala zadnje čase vsled japonskih zmag, je prisilila reakcionarje v Kaiskovi vladni, da so nekoliko omilili tisto strogo cenzuro, katera je zadnja leta vse to prikrala. Danes vemo, da je držav Kajšek skoro milijon svoje najboljše armade ne v boju proti skupnem sovražniku — Japoncem — ne, držal jo je v Kwangsi proti kitajskim komunistom. In vendar so bile baš te takozvane komunistične armade, katere so se največ udejstvovalo v boju proti Japoncem. To vemo tudi zavezni, še posebno Amerikanec. Pot našega podpredsednika Wallaceja v Cunking, ter pozneje Nelsona, je imela name storiti pristik, kateri je moral biti precej močan, da se ta bojkot in blokada proti komunistični Kitajski, katera šteje okrog sedemdeset milijonov prebivalcev, odpravi in da pride do sporazuma. Kot izgleda, sta bila oba precej uspešna. Kajti samo če pride do sporazuma med Kumintangom in komunisti, bo skupen boj proti Japoncem pot v zmago.

Pri nas

Vročina pojema. Noči in jutra postajajo hladnejša. Samo na političnem polju postaja od dne do dne bolj vroče. Govor predsednika Roosevelt je zadnji teden je republikanskega kandidata silno razsrdil. Par dni pozneje je razsajal dolni nekje v Oklahomi Seve, grehov je precej na obeh straneh. Kdor hoče brskati v prošlost, bo našel precej materijala. Da ima republikanski kandidat precejšnje število gremov na svoji rami, o tem ni dvoma, kar se mu bo tekmo te kampanje tudi povedalo. Ali človek bi njim vse to še ne zameril, če bi ne bilo toliko podlega nizkotnega zavijanja resnice.

Dvestoteri

Kot izgleda, bo kampanja dvestoterih kmalu zaključena. Jaz priznam, da sem optimist. A priznati moram tudi to, da ni sem pričakoval tako hitrega uspeha. Sodrogom in prijetjem lista je v resnicu v čast ne sam. Da vedo pomen in težkoče delavskega lista, ampak da razumejo, da je gmotna pomoč tisto, kar mora utrditi in orhaniti naš list. In najboljša pomoč je tista, katera pride ob času. Hvala vam, sodruži!

O ruskem relifu nimam to pot ničesar poročati.

Ako ste prejeli opomin, da vam je naročina potekla, prosimo, obnovite jo čimprej!

Tole mi ne gre v glavo?

Le kako je mogoče, da se celo napredni ljudje v najbolj kritičnih časih puste zavesti v nazadnja miselnost, to mi ni kakor ne gre v glavo?

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

Po tem dogodku sem tri dni mnogo spal. Telo se je spočilo, duša je dobila ravnovesje. Zdaj šele sem mogel presoditi izgubo Tončke, zakaj smatral sem jo za večno izgubljeno. Zanje sem izklesal svoj značaj in uravnal svoje ravnanje povsem drugače kot do sedaj. Radi nje sem skoraj postal morilec. Ko sem izvojeval svobodo in raztrgal vse vezi ter stopil v čisto ozračje resnobe, so zmanjkala tla, ki so mi dajala hrane. Nisem si mogel tajiti: ta izguba me je bokela. Na videz je bilo trdo moje čuvstvo, vendar je bolestna mehkoba stopila v moje srce.

V mestu je gostovala rimska opera družba, ki je potovala triumfalno po vsej Italiji. Peli so "Gospo Metuljček". Občinstvo je zasedlo rdeče tapecirane sedeže do zadnjega kotačka, med njimi sem se tiščal jaz.

Ko se je dvignil zastor, sem polagoma pozabil na vse. Čar godbe me je objel, tuja zemlja je dihalo z odrav v parter, silna lirika Japonske s črešnjevinom cvetjem in kresnicami. Kakor da se taja led v mojih prsih, se mi je zdelo.

"Kako zna ženska ljubit! Kako zna ženska varati!" sem združeval predstavo na odru z lastnim doživetjem. In klub vsemu sem verjal v pesniško podobo ženske, ki jo je utesnila umetnica v besedi in kretnji.

"Da bi jo srečal jaz!" sem ječal v svoji duši, "bi poljubil stopinje njenih nog..."

Izmed vseh velikih del umetnosti je napravila ta opera na moje dušno razpoloženje tak včas, da se se pozneje nisem ubranil solz in bi se jih še dares ne.

Blazen, omamljen, sem tavalo domov. Legel sem na posteljo in hotel misliti, nisem mogel misliti. Pred oči je stopila slika ženske, ki čaka zaman...

Nekaj želja po pozabljenju vsega, nekaj Lojzine slike, ki mi v trenutkih, ko me je trampila mesnost, stopala v postelji

ležeča pred duševne oči, sem šel znova h gospe Fani.

Vselej sem se bal grehov zoper značaj. Tudi to pot sem si očital. Vendar sem našel izhod za svojo vest in sem po prisrenem sprejemu in veselju, ki sta ga kazali ženski, ostal. Povabili sta me na izprehod.

Večer je vel pod kostanji, kroglo so pritrkvale na kegljišču, ko smo sedeli na gostilniškem vrtu. Vse je bilo tisto, le iz ozadja hiš, ki so obdajale dvorišče, je prihajalo brenkanje na mandolino in pesem, ki jo je polglasno pel moški glas.

Gospa Fani se je neprestano nasmihala; Lojza me je pogledala z dolgimi pogledi, jaz sem se v zadregi malomarno razgleboval po vrtu.

"Povejte kaj, gospod," je dejala gospoda.

"Kaj naj povem?" sem rdel v zadregi.

"Mnogo in lepo znate pripovedovati. Če bi bila tu Tončka, bi vedeli povedati mnogo."

Ta opazka me je zboldila. Lojza me je pogledala globoko v očeh. Razumel sem pomen te besede.

"Ali res? Ali midve nisva tako vredni?"

Ta rahel zboldil me je zadel, da sem zapicil oči v gospo Fani; ta je spoznala, da je jeza v mojih zemicah. Bala se je, da ne pokvari dobre volje večera, zato je pohitela popravljati.

"Molila nista vse dolge večere. Danes pa molčite."

Preden sem mogel odgovoriti, je dejala Lojza:

"Ali imate res tako radi Tončko?"

Na te besede bi bil Tončko zatajil. Pa je ni bilo treba. Dejal sem resnico: "Nimam je vec!"

"Tako naglo menjate ljubezni?"

"Ne verjmite mu!" je povzela gospa. "Stokrat je obljubil, da jo pusti, še nikoli tega ni storil? Zvest ji bo do groba."

Gledala me je s prodriajočimi očmi, da bi izlučila resnico; tudi moj pogled je ni izpustil. Nastal je hip zadrege; obe ženski

ski sta izpregonovili, jaz sem trdrovratno molčal.

Molk je prekinila gospa Fani, ki je ponovila besedo, ki jo je že dejala prejšnje dni: "Poglejte gospodično Lojzo. Ta bi bila za vas."

Lojza je gledala v mizo, njeni oči so lovile izraz mojega obraza. Sili sem hladnost. Nemira nisem mogel zakriti. Odgovoriti nisem mogel ničesar.

"Videla je svet, zna šivati... Lepote ji ne morete zanikit..."

Meni se je gospodična smilila, gospa se mi je gnusila. Ko sem spoznal vpliv besed, ki so delovali na Lojzo, bi jo bil rad opomnil: "Pazite se!" Ni bilo mogoče.

Na te besede je izgnila dobravola. Različna čuvstva so nas obvladovala s tako silo, da za brezskrbnost večera ni bilo prostora več.

Le nekaj besed se je utrgalo iz nas in se plazilo med nami. Pomembnih je bilo le deset:

"Lojza bo šivala pri nas. Ali nama boste delali družino?"

Nisem dejal, da ne.

"Tudi spala bo pri nas," je ponovila gospa Fani z bleskom v očeh. Razumel sem pomen te besede.

Ko smo se vrnili domov, sem se hotel posloviti. Na prošnjo gospo, sem ostal pri večerji, ki nam je zopet razvezala dobro voljo in izpregonovila oprezeno: "Počemu boste hodili tako ponzo domov? Pri nas ostanite!"

Videl sem njen pogled, ki se je sugestivno uprl vame in me tiščal krčevito. Sprva nisem mogel odgovoriti. Nato se je nasmehnila gospodična Lojza in s pogledom, ki je mehko prosil, je dejala: "Saj se vam ne bo nizgodilo."

Nisem vedel, ali je bila v teh besedah naivnost ali prevejnost. Smejali smo se vsi trije. Ta smehek je molic pritrdil goščenim besedam.

Ko mi je gospa Fani odkazala hotel in posteljo, je dejala: "Na svoji nekdani postelji, vem, da nekje spati." Uganila je.

Obstala sva pred posteljo. Par trenutkov sva se zrla in ne vem, kakšen je moral biti moj pogled, ko se je gospa naenkrat zdrznila in mi segla v lase.

Prijel sem jo za roko, zvij jo in stisnil, da je zajecala. Moj obraz je kazal energijo. Poizkusil sem v sebi vse drugo in nisem hotel pokleniti, dasi sem gorel...

"Gospa, tega nikoli več ne!"

Ustnico so ji zatrepeta. In kakor bi trenil, je klečala pred menoj. "Vse storim za vas, če hočete..."

Bila je sužnja pred mojimi nogami. Ponizana je klečala in prosila koščka tistega, ki ji je nekaj hlapčeval, in jo je skoraj umoril. Za hip se mi je zamislila. Nato pa sem jo dvignil.

"Gospa! Lojza vas čaka..."

Te besede so jo brez vzroka prestrašile kakor človeka, ki ne dela prav. Zdrznila se je, pogledala me še enkrat, nato izginala v kuhinjo.

Legel sem na posteljo. In preden sem mogel napol razmisliti, kaj se je prav za prav zgodilo, sta stali obe ženski pri vratih moje sobe. Gospa se je hlimila, niti z najmanjšo potezo se ni razodela.

"Pozdravil smo vas prište, sas dovolite," se je hlinila gospa.

Sedla je na prazno posteljo, Lojzi je velela, naj sede k meni. Obotavlja je sedla na rob in gledala moje gole roke in prsi, ki so gledale izpod odeje; moja polt je blestela v drobnih kapljicah.

"Na tej postelji še niste spali," mi je dejala gospa.

"Postelja gospodične Barije," je opomnila proti Lojzi. Meni pa zopet: "Jutri povejte, kaj boste sanjali."

"Ne sanjam nikoli."

"Nocoj boste sanjali. Morda celo o Lojzi."

Zenski sta se spogledali. Lojzin pogled se je umaknil momeju in iskal po stenah, ki so bile poslikane nagosto od vrha do tal.

Gospa Fani me je pričela hviliti, ženski sta opazovali oblike mojega telesa, ki so se odražale pod tenko poloto oblego. Lojza je nedla bliže. Njeni ledja so se dotaknila mojih. Ovalne črete

RDEČA ARMADA V BALTISCHIH DEZELAH zmagauje na vsi črti. Gornje je prizor, ko se sovjetski tanki pomikajo dalje proti Baltiku in proti Vzhodni Prusiji skozi Vilno na Litvinsku.

njenega telesa sem občutil po vsem telesu.

Dvignili sta se in gospa Fani me je merila spolzko: "Radi se, da bi ostala Lojza pri vas? Za ženo jo vzemite."

Ko sta ženski odšli, sem se dvignil. Stopil sem do okna in pogledal na trg. Bil je od meseca obsajan. Vonj poletja je dihal skozi line. Nemir ljudi na ulici se še ni polegeli.

Trepetal sem. Legel sem na posteljo in nisem mogel spati. Vstal sem znova in sanjal v luč, ki se je kot skozi kopreno pretakala vseposvodi. V to kopreno je bila zavita moja mladost, ki sem jo jedva spoznal. Iz nje gorela moja kri, moje hrepenje, ki mu nisem vedel konca.

(Dalje prihodnjih)

NAŠE AKTIVNOSTI

Cleveland, O. — Seja Sansovo podružnice št. 48 22. sept. je bila dobro posečena. Podana so bila poročila odbora in pa poročila delegacije iz Sansove konvencije. Shod ob prilikov konvencije, pod pokroviteljstvom te podružnice, je bil uspeh močno in finančno. Dvorana SDD je bila nabita polna. Istržilo se je nad \$500, s prostovoljnimi doneski seveda. Žal, da so govorniki priredbo predolgo zavlekli. Pričelo se je pozno, bila je vročina, nato dolg govorški spored, zato pa v točilnici ni bilo mogoče napraviti več dobička kakor se ga je. A smo bili kljub temu zadovoljni. In uspeh, kot sem rekel, je vzlil vse mu dober.

Seja podružnice je bila zanimala in razpravljala in ukrepana se je o našem bodočem delu. Bilo je sklenjeno, da se v tej sezoni pripravimo še na eno priredbo. Ker pa so dvorane že vse od drugih najete, je bilo sprejeti, da se naprosi tukajšnji klub št. 49 JSZ, da bi odstopil nam v prid dvorano, ki jo ima on običajno najeto za vsak Božič, to je, na 25. dec.

Druga važna priredba med nami bo 8. oktobra, ko priredi plesno zabavo tukajšnja podružnica JPO-SS št. 35. Udeležite se je! Namenjena je mladini, igrali bodo Vadnalovi, a potrebitno je, da se udeleži tudi starejša generacija. Ce ne bomo plesali, bomo pa modrovali. Saj vsek Božič, to je, na 25. dec.

Gre se za materijalno podporo starim domovinam. Že nad tri leta zbiramo, pa imamo še bolj \$77,000. To ni za nas nič kaj časten rezultat. Tolikšno vsto se bi moral zbrati saj letno, če nam je v resnicu za potemoč tamnošnjemu ljudstvu.

Tudi društvo št. 27 SDZ je sklenilo imeti priredbo, katere prebitek bo šel v pomoč Sansu in za relif, kakor sem poročal tu pa tam še vedno dobi.

Med novimi naročniki imamo znamenega Dominika Kraščevka, ki živi nekaj milj od naše okolice.

Ima namreč veliko plesno dvorano in gostilno na Lakeshore blvd. v Mentorju, O. Zadnjih sva ga pridobil med naročnike za celo leto z našim dobrim podpornikom Johnom Filipičem.

Upam, da se bo list Dominiku dopadel in ostal stalen naročnik.

Prispevke za pristop med dvestotore mi je prinesel med nami dobro znani Leo. Simon.

mogoče. Vsak dar je hvaležno sprejet.

Priznanje Jošku Ovnemu na ideji dvestotterih v podporo Proletarcu. Izgleda, da bo dobro uspel, ne da bi se v njeni izvršitev podvzel kak bombastičen pompon. Vidi se, da nam ni zato, da bi Projetač začel v kak neprjetne/finančne stiske ali v krizo. Ce je bil čas za podvzem takih akcij, kdaj ugoden, je to sedaj. Kadar vidimo le životarenje med sabo, ubije voljo še tistim, ki imajo napredok za vse kar je našega, vedno pred očmi.

Zato, sodruži, sede, je čas, da postavimo Proletarca na trdnou finančno podlogo.

Ta list ni še nikoli izhajal v kakih denarnih razkošnosti, pač pa mu je bil boj za obstanek od začetka težak. Ker piše resnico in se bori za ljudske pravice, ima med nazadnjastvom veliko naročnikov in naročnike mu je težko dobivati. A mislim, da je nas za vzdrževanje takega lista še vedno dovolj, da ga ohranimo v svoji sredi. Škoda, da ne izhaja vsaj dvakrat na teden.

Sicer če ne bi imeli pri listu par borcev, ki so pripravljeni delati za skromno plačo, bodisi urednik ali upravnik, bi bilo težko. Večkrat se čudim, da vztrajata in gresta tako hladno skozi razne krize, ki smo jih pri listu že mnogo imeli. Zato bi bil res že čas, da ga spravimo enkrat na noge, da ne bo večnih skribi, kako se bo plačalo to in to.

Tudi v pridobivanju naročnikov se je potrebno čim bolj potruditi, vsak po svoji moči. Malo truda, nekaj dobro besed v prid listu, pa se novega naročnika tu pa tam še vedno dobi.

Med novimi naročniki imamo znamenega Dominika Kraščevka, ki živi nekaj milj od naše okolice. Ima namreč veliko plesno dvorano in gostilno na Lakeshore blvd. v Mentorju, O. Zadnjih sva ga pridobil med naročnike za celo leto z našim dobrim podpornikom Johnom Filipičem.

Upam, da se bo list Dominiku dopadel in ostal stalen naročnik.

Prispevke za pristop med dvestotore mi je prinesel med nami dobro znani Leo. Simon.

čič. Torej je spet eden bližje našemu cilju. Joško, dobro si jo pogodil! Upam, da bomo s tem nadaljevali do tristotertih in dalej. — J. F. Durn.

MED 200-TERE SE EN PRISTOP

Escondito, Calif. — Nič ne bom zavlekla teh vrstic, kajti potem bi bilo enostavno, da sem (saj v listu) soseda našega "Big" Tonyja.

Zivimo na deželi, na Rancho Lilac, kjer je dela čez glavo. A nekaj prostega časa sem si le dobila, pa ga hčem porabiti v dober namen. Napisala sem te vrstice in priložila vsoto \$5, da postanem članica dvestotertih v podporo Proletarcu. Kot se vidi, bo kvota kmalu napolnjena.

★ ★ KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE ★ ★

KOMENTARJI

Thomas E. Dewey ima dosegaj v svoji kampanji za pridobitev stanovanja v Beli hiši več sreče kot nesreč. Njegov posebnih vlak se je nekam zaletel brez kakih težje nezgodne zanj. In nekdo je na nekem shodu zalučil vanj gnilo jabolko namesto bombo. Nedvomno si Dewey želi, da se bi tako nadaljevalo skozi do tistega usodnega dne, ko bodo glasovnice sešte.

Prijatelja v Penni bi morda zanimalo, kako sodi naše spore o borbi v Jugoslaviji barbertonski župnik Matija Jager: V "A. D." z dne 28. sept., pravi med drugim:

"... Zares ne razumem, kako da morejo biti gospodje monsignor Hribar in Slaje in Vodusek in Ambrožič ter drugi povabljeni tako trdrega srca, da se niso odzvali valbu (Albini Novaković na minuli Sansov zbor)!... In Slovenska ženska zveza, ki je zelo huda, ako ji kdo oporeka, da je 101 procentno katolička, je srečno zopet v Sansu. Prepričan sem, da bosta gospe Prislaš in Novak s ponosom nosili Sansov znak z rdečo komunistično zvezdo v sredini na prihodnjem romanju v Lemontu... in si za tisto priliko izposodijo da Sansa eno izmed treh Titovih slik in jo nosijo v procesiji..."

Rev. Jager govori njegov duhovni tovarisi 'father' Coughlin, sovražnik vsega, kar diši po socialni pravici, s katero je on splet milijone ljudi, zato, da je igral fašizmu v roku. Kako rev. Jager razume problem našega naroda, priča sledenca njegova izjava, ki jo je dvakrat podprtčal:

"Kaj mora biti katoličan in katoličkim organizacijam najvišji ideal? Slovenstvo, ali KA-TOLIČKA VERA? V tem ni in ne sme biti nobenega oklevanja! VERA JE PRVO, vse drugo pride de njo..."

Svojo pridigo v A. D. je barbertonski župnik takole zaključil: "Zivijo rdeča zvezda na južnih prsih 'katoličanov'!" — Tisti, ki verujejo v spoved, in ob enem v osvobodilno fronto, bodo pri njemu težko dobili odvezo... In je še precej drugih takih "slovenskih" duhovnikov, ki jim je slovenstvo nič in cerkev (to je politika Vatikana in irske hierarhije) vse.

Trst in Reka ter sploh vse jugoslovansko Primorje povzroča celo naprednim Italijanom veliko glavobola in ne vedo, kako bi zahtevalo po teh krajih upravili ne da jih bi mogel kdo označiti za imperialiste. N. pr., v reviji Nation z dne 30. sept. se s tem peča, pod naslovom "Of Trieste and Other Headaches"

profesor G. A. Borgese, ki uči v češki univerzi. Nedavno je L. Adamič izrazil željo, da bi rad v stike z Jugoslovani, posebno s Slovenci. On smatra, da naj v bodoče rešujejo vprašanje sožitja med Italijo in Jugoslavijo ljudje, ki žive v njima, ne imperialistični politiki tujih dežel. To bi bila zelo dobra rešitev, pogojno seveda, da bosta Italija in Jugoslavija demokratični in socialno urejeni. Sodelovanje med njima bo potem lahka stvar.

Naš prijatelj, ki je bil nekoč zelo delovan naprednjak in socialist, nas je prijel, da će ne bi kak ducat prenapetih socialističnih

PRIZOR AMERISKEGA PRODIRANJA NA ST. MALO. — Po 11. dneh so ameriške čete primorale nacije na predajo. V sredini je nacistički poveljnik Andreas Aulock, ki je sedaj jetnik ameriške armade.

Zamorci imajo sedaj pred volitvami veliko prijateljev, razen med demokratskimi politiki na jugu. Časopisi črncev pa se v volilnem boju ravljajo po dejanju. Eden glavnih zamorskih časopisov, "The Pittsburgh Courier", je sedaj indorsiral Deweya. Pred 4. leti je agitiral za Roosevelt. Tudi drugi zamorski časopisi se obračajo po "vetru", to je po takem, ki veje iz denarne listnice.

IZ URADA BIG TONYJA

Oakland, Calif. — V Proletarci z dne 19. julija sem poročal o slučajnem srečanju mojih sinov in tu navajam: Cpl. Frank Tomšic, HGS 552, AAA Auto. WPNS, BN A. P. O. 230 Postmaster, New York, N. Y.

Naslov drugega: Cpl. Joe Tomšic, 39132864, 333rd Harbor Craft Co., A. P. O. 350 Postmaster, New York, N. Y.

Kar se vzhoda tiče, tam govorite, da bo vojne kmalu konec. Morda že to jesen, ali saj pred novim letom. Na Pacifiku pa vemo, da se Japanske nismo še nič kaj zares lotili, čeprav jo odrivamo. A jo bo treba zagrabiti vsebolj zares, če hočemo vojno tudi z njim čimprej končati. — Anton Tomšic.

SEMINTJA PO CLEVELANDU

Naj pričnem z oznanjanjem priredb. V nedeljo 8. okt. bo tukajšnja podružnica št. 35 JPO-SS imela plesno veselico, katere prebitek je namenjen v sklad, v katerega zbiramo ameriški Slovenci že nad tri leta. Namreč v pomoč našim preko oceana.

Citalnica SDD je nam za oznenjeni datum prepustila dvorno, ki jo je imela najeto, in bo sodelovala z nami. Veselica se prične ob 8. Igrali bodo Vadnovi. Torej 8. okt. vsi v SDD na Waterloo Rd.

Od Franka smo prejeli pismo, datirano 29. avgusta, v katerem pravi, da mu gre O. K. in pa da je zelo zaposlen in da do takrat še ni videl drugega kot razrušena poslopja.

Joe pa nam je pisal 1. sept. — tudi on iz Francije, in se pohavalil, da mu gre dobro. "Imam službo v kuhinji," je sporočil, "a sedaj sem na počitnicah." Kadars je armada v prodiranju, si mora pomagati s konzervami, pa so tisti prosti, ki pripravljajo mennaštro, kadar je armada kje stalno utaborjena. Joe ob enem sporoča, da sta z bratom Frankom bližu skupaj, ker slednji ve, kje je on, a to so stvari, ki se jih v izjemnih okoliščinah skrišč. Kot sem čul, ni bilo kaj posebnega tudi na omenjenem shodu. Glavni govornik na njemu je bil naš rojak, kandidat za ohijskega governerja Frank Lausche.

Tudi jaz sem si vzpel počitnice — letos že precej zgodaj in si jih potem podaljševal. Naš domači "finančni minister" mi jih je dovolil kar dva meseca, češ, da se bom potem "boljše počutil". Pa je za utrujenega človeka to zares najboljše zdravilo. Pa sem zares spet močan, od kar jih imam, toda ob enem se moram ravnat po zdravnikovih nasvetih, ki niso nič kaj spremjemljivi. Prepovedal mi je vino — sploh vse alkoholne piščice, da bi ga le kokljaj brenila, in

Naslov za list in tajništvo je:
2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

ločeno od države, vendar ima vse pravice za udejstvovanje. Mar si ne želite, da bi bilo tudi v Sloveniji tako?

Klerikalci vpijejo, da imajo 90% naroda na svoji strani. V Washingtonu veda drugače.

Kdor še celo sedaj zagovarja red, kakršen je bil v Italiji pod Mussoliniom, pa v Španiji pod Francom, in je sedaj v Sloveniji pod Rupnikom in v ostali Jugoslaviji pod Paveličem in Nedimčem, potem vemo, kakšne težnje zastopajo ti ljudje, ki se posnašajo, da govore v "imenu" ameriških Slovencev. Ne bodo uspeli. — J. F. Durn.

S SEJE ZOJSA IN DRUGIH ZBOROVANJ V PITTSBURGHU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

speval Sans. Skupno znaša \$10,000. Vrh tega se je med Slovenci nabralo za združeni odbor prvej tudi na shodih, v društvih in na raznih skupnih predredbah. Vendar pa je dobro imeti v uvid, da očitki tistih, ki so smatrali, da "Adamičev odbor" to je, zojsa, Slovenci financiramo, v svojih trditvah niso bili na trdnih tleh.

V uradu Zojsa v New Yorku je bilo (ali je še) zaposlenih s stalno plačo sedem oseb. Adamič, Balokovič in drugi taki, ki tudi veliko pomagajo, niso na plačilni listi. Izmed omenjenih sedmih so štirje hrvatske narodnosti (večinoma klerkinje), ena Slovenka (Miss Ančka Travnen in Cleveland), en Srbi (eksekutivni tajnik Strahinja Matetič), in en Bolgar, ki pa je službo odpovedal nekaj dni pred to sej.

Adamič je poudarjal, in enako izvršni predsednik Balokovič, da vsi delavci v uradu tudi delajo in da se v uradu Zojsa izvrši veliko več dela kot pa je plačanega.

Kako se je vršila razprava o relifini akciji, o kateri je bilo v glavnem poročano v tem listu prejšnji teden, bo nekaj podrobnejši prihodnji teden. Enako o drugih sejah, ki sem se jih udeležil v treh dneh (22.-24. sept.). N. pr. seje pripravljalnega odbora za vseslovenski kongres, na katerem sem bil le opazovalec, dalje vseslovenskega konгресa, sestanka slovenskih delegatov v Slov. domu v Pittsburghu, pa konference Prosvetne matice in JSZ v Strabunu, na katero sem despol ravnov ko je bila končana, zvečer pa sem bil v isti naselbini na seji dramskega kluba Soče.

Neznanje je delavcev najhujši sovražnik.

Komur je za ohranitev Proletarca, se bo odzval klic za prispevanje v sklad

dvestoterih

V tiskarni so nam tisk znatno podražili, poština je višja, in cene papirja in pisarniških potrebščin naraščajo, dočim je naročnina na Proletarca ista kar je bila.

V nadomestitev teh višjih izdatkov in za kritje rednega primanjkljaja je bil na predlog Joškota Ovna ustanovljen poseben SKLAD DVESTOTERIH PROLETARCU V PODPORO.

Vsek izmed njih se obvezuje prispevati najmanj \$5 v ta namen.

Ako se že niste, odzovite se tudi vi za pristop med DVESTOTEREM.

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172-7173

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Na prvi konvenciji Slovenskega narodnega sveta v Clevelandu je bila poddarjena važnost takojšnjega organiziranja naše organizacije za uspešno relifno pomoč narodu v stari domovini. Konvencija je zaključila, da bo SANS nudil temu vprašanju vso svojo pomoč in da dejansko podpre novo relifno organizacijo, ki jo je ustavljeno Združeni odbor južnoslovenskih Amerikancev (ZOJSA).

Ta nova relifna organizacija se imenuje *War Relief of Americans of South Slavic Descent*, ki ima poslovniko ne samo za zbiranje sredstev, temveč tudi dovoljenje za distribucijo ali odpošiljanje v staro domovino. Ameriška vlada hoče, da se ves jugoslovanski relif koordinira v eno organizacijo, ki naj bi bila reprezentativna za vse jugoslovanske narodne skupine v Ameriki, Slovene, Hrvate, Srbe in Makedonce. Edina tako že obstoječa skupina je ZOJSA, katerega osnovni del je tudi SANS.

Na letni seji ZOJSA v Pittsburghu dne 22. septembra t. l. je bil izvoljen poseben odsek, ki ima načeljevanje novi relifni organizaciji. Naloga tega odseka je izdelati izvedljiv načrt za zbiranje in razpoložanje potrebnega materiala za takojšnjo pomoč stari domovini ter priključiti v svojo sredino tudi druge slovenske, hrvaške, srbske in makedonske organizacije, ki se bavijo z relifom. Vse te organizacije zlasti JPO-SS ter pomorna akcija pod okriljem Hrvaške bratske zajednice, imajo pravico do pravomočnega zastopstva in soodmernega odločanja pri vodstvu novega relifnega fonda.

Skupna akcija bo najbolj efektivna in bo najcenejše in najuspešnejše vrsila delo, kateremu se je posvetila.

SANS apelira na vse svoje podružnice in vse organizirane skupine, da organizirajo nemudoma posebne odbore, ki bodo vodili relifno delo v svojem okrožju. Treba bo potrakti na marsikatera vrata — slovenska in druga, da se zbere najprej čimvečja vsota v denarju, s katerim bo novi odbor takoj kupil najnajnije potrebnice, predvsem zdravila, zdravniške instrumente, najpotrebnejšo hrano za majhne otroke itd.

Poroča se nam, da je ena ladja že na poti, da odpelje po potrebnice. Nikakor ne smemo pustiti, da bi čakala v ameriškem pristanu. Napolnitvi jo je treba takoj!

Ves nabranji denar naj se pošilja naravnost na SANS. V našem uradu bomo vodili pregledne račune o vseh prejemkih in jih priobčali v listih, denar pa v večjih vstopih odpošiljali relifni akciji Združenega odbora v New York. Na ta način bomo vredeli natančno vsoto, ki so jo pomagali zbrati ameriški Slovenci, obenem pa bo tudi javnost vedela, kako naše delo napreduje ali nazaduje.

Važno je dejstvo, da ima med jugoslovanskimi relifnimi fon-

di edino le ZOJSA dovoljenje za distribucijo. Drugi lahko delar zbirajo, ne morejo pa pomoci pošiljati v staro domovino. Neobhodno potrebno je, da se SANS pridruži novemu odboru ter skozi njega odpošlje material, ki bo kupljen za naše prištevke.

Vse informacije glede zbiranja oblike, obuval in drugega potrebnega materiala bodo razposlane med vse podružnice, čim prejmemmo vsa navodila.

Bratje in sestre! Čaka nas veliko delo. V staro domovini naš rod umira na bojnem polju in doma. One na bojiščih lahko podpremo le moralno. Toda onim ubogim sirotom doma pa lahko takoj nudimo svojo materialno pomoč. Se danes zavajajmo rokave in pojdimo na delo!

Mirko G. Kuhel, tajnik.

S POSETA V STRABANU

Latrobe, Pa. — V nedeljo 24. septembra sva posetila s soprogon konferenco JSZ in Prosvetne matice, ki se je vrnila v dvorani društva Postojnska jama št. 138 SNPJ v Strabalu, Pa.

Ko sva prišla tja, sva se ustavila tik dvorane, kjer je skupina rojakov balincala. Ogledala sva s društvom dom, ki je zelo preurejen. Ima moderno dvorano z odrom za predstave, in po kglejšče. Zunaj na prostem pod drevenim, kot sem že omenila, pa je balinišče. Dom ima seveda tudi točilnico ali club room.

Prvi znanci, ki sva ga uzrla, je bil Marko Tekavc. V pomenku je dejal: "Ne izgleda, da bomo imeli veliko udeležbo." Tisti dan in tudi v soboto dan prej se je namreč vršil v bližnjem Pittsburghu vseslovanski kongres in v nedeljo popoldne, v času naše konference, pa shod pod avspicijo omenjenega kongresu.

Vstopimo v dom. Tam sva veda Mrs. Jennie Jeralo iz Moon Runa in Mrs. Gorenc iz Imperiala. Mrs. Jeralo je bila več let tajnica tankajšnjega soc. kluba, in kakor je prej s svojim pokojnim soprogom posečala take seje, tako se tudi sedaj drži svojega socialističnega prepričanja in je aktivna, kolikor ji je mogoče. Mrs. Gorenc je na tej konferenci zastopala društvo SNPJ iz svoje naselbine, ki spada k Prosvetni matici. Bila je z njima še ena rojakinja, a se ne more spomniti njenega imena. Zastopala je društvo SNPJ v Bridgevillu.

Sejo je otvoril s. John Terčelj in sporočil, da tajnik Jacob Ambrožič ne bo, ker je šel na obisk k svojemu sinu, ki je pri vojakih. Ambrožič je tajnik konference tega okrožja in zelo aktiven na delavskem polju in na Proletarca.

V točki "poročila zastopnikov" je s. Terčelj izvajal o delu klubu JSZ v Strabalu. Je res razveseljivo slišati, kako delavna je ta postojanka in na dobrem stališču. In kako aktivna je ta naselbina v vseh ozirih.

S. Frank Zaitz je tudi obljubil, da se udeleži konference, pa je dospel prepozno za sejo. To je dokaz, da človek ne more biti v dveh krajinah hkrati. Okrog 6. zvečer sva se s soprogom poslovila od znancev in prijateljev ter se odpeljala proti domu.

PARTIZANSKA MANIFESTACIJA ZA TITA nekje v Dalmaciji. V tem letu je bilo veliko takih, v veri, da bodo zaveznički mogli že saj to jesen udreti v dalmatinsko obal in v druge kraje jugoslovanskega Primorja. Preeč otokov na Jadranu je v posesti osvobodilne vojske in tudi mnogo krajev v notranjosti, potrebeni so muncije in pa pomoći v zivilih.

Nekaj drobiža

Chicago, Ill. — V prejšnji številki pod tem naslovom v noticah o materah je nekaj napisano tudi o moji materi. Podatki in besedilo je povsem netočno in zato za tisti dodatek jaz nisem odgovoren, pač pa kdor je stvar pretipkal, oziroma jo dodal. (Op. u. — Krivda je na naši strani.)

Tako, kot zaveznički armadi na zapadni in na vzhodni fronti danes napredujeti, kaj, če se bi nemška armada vlegla na tla? Ali bi potem streli teh dveh front brzeli z ene zavezničke armade v drugo in obratno? To bi bilo tragično, dasi jih veliko veliko več svobode govoriti o svetovni demokraciji kakor pa jo ima v svoji rojstni domovini.

Eric Johnston, predsednik USCC (ameriške trgovske komore), se je pred Rusi izrazil, da ima Sibirija ogromno bodočnost. Ob enem je dejal, da ga spominja na Ameriko.

Tega si ne morem razlagati drugače, kot da nevarnost prihaja iz Sibirije; on se boji, da sibirski mrz nekega dne pripadne tudi v USA. Ker če se to zgodidi, bo zmrznil on s svojo trgovsko komoro vred in pa sistem, ki ga skuša ohraniti.

Verujem, da se je ta vojna začela za svetovno demokracijo proti fašizmu. Ob opazovanju tega kar se godi, pa vidim še druge vzroke v ozadju te kravade drame.

Vsak dan je bolj jasno, da to ni več vojna za stiri svobodščine, temveč borba med starim sistemom in novo dobo svobodnih svetovnih narodov.

John Chamazar.

CHURCHILL NE JAMČI, DA BO V EVROPI VOJNE KMALU KONEC

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Nemci smo steber vaše civilizacije. Cem torej podpirati ruske barbare, ki so vam in vaši kulturi in vašemu družabnemu redu enako nevarni, kakor so nam?

Poljska je sedaj glavna žoga.

V poročilu parlamentu se je Churchill dotaknil tudi poljskega vprašanja in priznal, da je zelo delikatno. Anglija in Združenje pripravljata poljsko zamejno vladilo od začetka. Stalin pa je z njo vse odnošaže že pred dobrim letom prekinil in med tem pomagal novi tvorbi, ki deluje pod firmo poljskega osvobodilnega odbora. Od kar je rdeča armada osvobodila že precejšnji del Poljske, ta odbor funkcioniра kot začasna poljska vladna.

Bombni dež na rojih

Septembra t. l. so ameriški letalci zvrnili na nemška mesta 35,500 ton bomb.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912, OF PROLETAREC, published weekly at Chicago 23, Ill., October 1st, 1944.

State of Illinois, County of Cook, ss.

Before me, a notary public, in and for the state and county aforesaid, personally appeared Chas. Pogorelec, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the Proletar, and that the following is to the best of his knowledge and belief a true statement of the ownership, management, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 411, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to-wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor and business managers are: Publisher: Jugoslav Workmen's Publishing Company Inc., 2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; editor Frank Zaitz, 2542 S. Hamlin Ave.; managing editor, Frank Zaitz, 2542 S. Hamlin Ave.; business manager, Chas. Pogorelec, 2321 S. Avers Ave.

2. That the owners are: Jugoslav Workmen's Pub. Co., Inc., 2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.; Jugoslav Socialist Federation, 3211 So. Pulaski Rd., Chicago, Ill.; Fred A. Vider, 2604 So. Avers Ave., Chicago, Ill.; Frank Zaitz, 2542 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill.; Executive Committee: Chas. Pogorelec, 2321 S. Avers Ave., Chicago, Ill., Executive Secretary.

3. That the known bondholders, mortgagees, and other security holders owning or holding 1 per cent or more of total amount of bonds, mortgages, or other securities are: None.

4. That the two paragraphs next above, giving the names of the owners, stockholders, and security holders, if any, contain not only the list of stockholders and security holders as they appear upon the books of the company, but also, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, is given; also that the said two paragraphs contain statements embracing affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner; and this affiant has no reason to believe that any other person, association or corporation has any interest, direct or indirect, in the stock, bonds, or other securities than as so stated by him.

CHAS. POGORELEC, Business Manager.

Sworn and subscribed before me this 30th day of September 1944.

Donald J. Lotrich, Notary Public. (My commission expires Feb. 11, 1945.)

Zaveznički obetajo Italiji blagostanje, pravičnost in svobodo vsem ljudstvom.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Churchill in Roosevelt sta se o tem v Quebecu zadnji nedvomno veliko menila in posledica njunega sestanka je izjava, da prisnajo zaveznički Italiji nov red, socialno svobodo, demokratijo, blagostanje in še druge takšne stvari, ki se v proglaših silno lepo glase, dokler ne pridejo z dejstvi v navzkrižja.

Zaveznički obetajo dati novi italijanski vladu več kontrole s tem, da bodo svojo zmanjšali. Dalje, AMG, kar pomeni zaveznički vrhovno poveljstvo v Italiji tudi nad civilnimi zadevami, bo polagoma ukinjeno.

V Italiji je v službi ameriške vlade že dlje časa bivši newyorskški podgovernor Pollett. Pravijo, da bo šel tja na stroške naše vlade tudi newyorskši župan La Guardia. On njemu pripovedujejo, da zna precej slovenskih in hrvatskih besed. To ni važno. Kar naj nas zanimalo je to, da sedaj, ko je Italija uvidela, da je v Afriki vse izgubila, si privzadeva saj nekaj izgubljenega nadomestiti na stroške krajev, ki baje nočeo več "pod Srbijo". To je, na račun Slovenije in Hrvatske.

Proletarci služi edino delavcem in njihovim bojem za pravice. V zameno ne privzadeva drugačega kot da ga naročajo in citajo.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navdano sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižico še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, v III. delu pa RAZNO, na Proglas neodvisnosti, Ustavo Zd. drž. Lincolnovo govor v Gettysburgu, Predsednik Združenih držav in Poedine države z glavnim mestom, številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižici je samo 50 centov s poštnino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 S. Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postajo WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

PRISTOPAJTE K

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNICK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00

Ustavljajte nova društva. Deset članov(ce) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO 23, ILL.

Dr. John J. Zavertrnik
PHYSICIAN and SURGEON

3724 West 26th Street

Tel. Crawford 2212

OFFICE HOURS:

1:30 to 4 P.M.
(Except Wed. and Sun.)
6:30 to 8:30 P.M.
(Except Wed., Sat. and Sun.)

Res. 2219 So. Ridgeway Ave.
Tel. Crawford 8444

If no answer — Call

Austin 5700

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD

Tel. 20-361

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

IZSEL JE

DR. KERNOV

Angleško-slovenski BESEDNJAK

Cena \$5 s poštnino vred

NAROCILA SPREJEMA

